

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างประชาคมอาเซียนโดยเป็นกลไกหนึ่งในการปลูกฝังค่านิยม แนวความคิด ความเข้าใจร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งและความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของอาเซียนและเศรษฐกิจโลก ทั้งนี้ แผนงานการจัดตั้งประชาคมและวัฒนธรรมอาเซียน ได้กำหนดให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเป้าหมายสำคัญอันดับแรกในการเสริมสร้างวิถีชีวิตที่ดีของประชากรในภูมิภาคด้วยการให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสทางการศึกษา การลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 7) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปสำหรับพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาระดับแรกของประเทศไทยที่มีความมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับพัฒนาคนไทยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

รัฐบาลไทยได้ร่วมมือกับอาเซียนในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านและกลุ่มประเทศอาเซียน โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคง ตลอดจนสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ จากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 ไทยได้ให้การรับรองปฏิญญาชะอำ - หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน นับตั้งแต่การก่อตั้งอาเซียน ถือได้ว่าประสบความสำเร็จ จนเป็นที่ยอมรับจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองและความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา ด้านสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้ ประเทศไทยได้รับประโยชน์อย่างมากจากความร่วมมือต่าง ๆ ของอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์จากการที่ภูมิภาคมีเสถียรภาพและสันติภาพอันเป็นผลมาจากกรอบความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา ความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งถ้าหากไม่มีความร่วมมือเหล่านี้แล้ว เป็นการยากที่ประเทศไทยจะพัฒนาประเทศได้โดยลำพัง (กรมอาเซียน. 2552 : 3) การที่จะดำเนินการเป็นประชาคมอาเซียน

ได้สำเร็จ ประเทศสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องหาวิธีการที่จะทำให้ประชาชนในแต่ละประเทศสมาชิก เข้าใจและพร้อมที่จะเข้าร่วมเป็นภูมิภาคเดียวกันกับประเทศต่าง ๆ กล่าวคือ การสนับสนุนการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนหรือเน้น “ประชาชนเป็นศูนย์กลาง” เพื่อเสริมสร้างพลัง ประชาชนอาเซียนและเสริมสร้างความเข้มแข็งแห่งประชาคมอาเซียน รวมทั้งความเป็นเอกภาพ ในหมู่ชาติสมาชิกและประชาชนอาเซียน โดยการเร่งสร้างอัตลักษณ์ร่วมกัน สังคมที่เอื้ออาทร และแบ่งปันที่ครอบคลุมไปถึงความอยู่ดีกินดี และสวัสดิการของประชาชนที่ดีขึ้น ขณะเดียวกัน ในการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2552 ได้พิจารณาและปรับปรุง ความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อบรรลุการเป็นประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน รวมทั้ง การพัฒนาแผนปฏิบัติการเรื่องการศึกษา 5 ปี ของอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษา อย่างเข้มแข็งภายในอาเซียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 5)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่รับผิดชอบดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท จึงมี ภารกิจสำคัญในการจัดเตรียมยุทธศาสตร์เพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการศึกษา โดยเน้นการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมให้มีการแข่งขันทางการศึกษา ตามกลไกตลาด และสิ่งสำคัญที่สุดก็คือ การมุ่งเน้นให้การศึกษาตอบสนองเป้าหมายของ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนให้รู้จักวัฒนธรรมทางสังคม ความเป็นอยู่ ของเพื่อนบ้านอีก 9 ประเทศ สำหรับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักและได้มีการระดมความคิดเห็น จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนด กรอบแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้สามารถเตรียมพร้อมสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน โดยการ กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กไทยที่สอดคล้องกับประชาคมอาเซียน รวมทั้ง มีการวิเคราะห์หลักสูตรในส่วนของอาเซียนศึกษา และกำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ สถานศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน อยุ่ในประชาคมอาเซียน (ฟาฎินา วงศ์เลขา, 2553 : 3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดจันทบุรีและตราด ได้เร่งพัฒนา ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับ นโยบายและแผนงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมากขึ้น จากเหตุผล ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการบริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อเป็น แนวทางในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์สถานศึกษาให้มีความพร้อมในการแข่งขันกับประเทศ เพื่อนบ้าน รวมทั้งช่วยส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะได้สารสนเทศไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนให้มีศักยภาพในการแข่งขันทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ ภายใต้อุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 1,519 คน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 320 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 515 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 376 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 308 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. 2558 : 12)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในปีการศึกษา 2558 รวมทั้งสิ้น 307 คน โดยใช้ตารางเทียบหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของเกรจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610) สำหรับการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิไม่เป็นสัดส่วน (Disproportionately Stratified Random Sampling) โดยใช้สัดส่วนของผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 70 ของกลุ่มประชากรทั้งหมด นอกนั้นก็เหลือเป็นสัดส่วนของครูผู้สอน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร 57 คน และครูผู้สอน 250 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 68 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 105 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 75 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 59 คน ตามลำดับ

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

1.1 ตำแหน่ง

- 1.1.1 ผู้บริหาร
- 1.1.2 ครูผู้สอน
- 1.2 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
  - 1.2.1 ประสิทธิภาพน้อย
  - 1.2.2 ประสิทธิภาพมาก
- 1.3 ขนาดของสถานศึกษา
  - 1.3.1 โรงเรียนขนาดเล็ก
  - 1.3.2 โรงเรียนขนาดกลาง
  - 1.3.3 โรงเรียนขนาดใหญ่
  - 1.3.4 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 2.1 การบริหารงานวิชาการ
- 2.2 การบริหารงานงบประมาณ
- 2.3 การบริหารงานบุคคล
- 2.4 การบริหารงานทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

ประชาคมอาเซียน หมายถึง การรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 10 ประเทศ ประกอบด้วย ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในภูมิภาค ดำรงสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม และการกินดีอยู่ดีของประชาชนบนพื้นฐานความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่มีแบบแผนและไม่มีแบบแผน ประกอบด้วย

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานภายในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทของประชาคมอาเซียน

2. การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายและแผนงาน ด้านงบประมาณ งานจัดหารายได้ และกองทุน โรงเรียน งานบริหารทรัพย์สินและผลประโยชน์ ในสถานศึกษา งานการเงินและบัญชี ตลอดจนการตรวจสอบผลการดำเนินงานด้านงบประมาณ และการเงิน

3. การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการสรรหาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับความต้องการของสถานศึกษา การดูแลสวัสดิการในด้านต่าง ๆ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

4. การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก ในด้านการศึกษาทุกรูปแบบ ตามหลักการความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ซึ่งทุกภาคส่วนร่วมกัน รับผิดชอบในการบริหารและประเมินผล โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนประจำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยนับเวลาตั้งแต่วันบรรจุแต่งตั้ง จนถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น

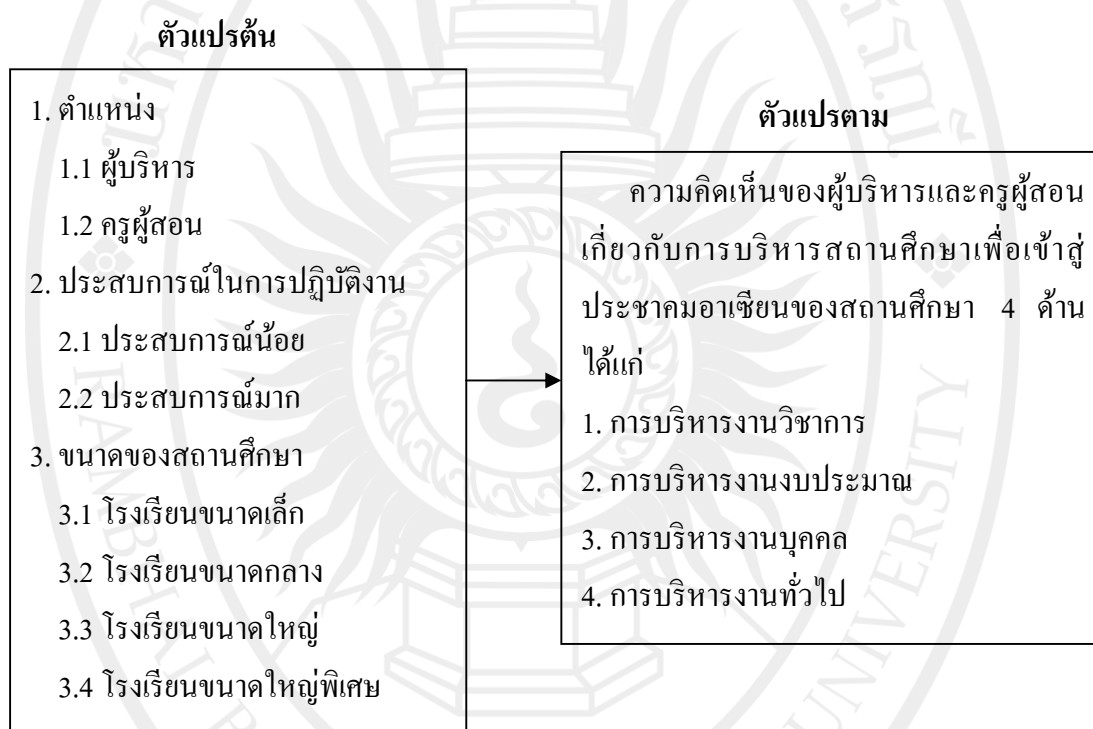
1. ประสบการณ์น้อย หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
2. ประสบการณ์มาก หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานมากกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย ของประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง ประเภทของสถานศึกษาตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพ โดยยึดจำนวนผู้เรียนเป็นหลัก แบ่งออกเป็น 4 ขนาด ดังนี้

1. ขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนน้อยกว่า 500 คน
2. ขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน
3. ขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน
4. ขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยใช้กรอบแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 28) ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารงานทั่วไป ซึ่งงานแต่ละด้านล้วนเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความได้เปรียบแข่งขันในเวทีประชาคมอาเซียน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแตกต่างกัน
2. กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแตกต่างกัน
3. กลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแตกต่างกัน